

Szegedi régiónkért

A területfejlesztés eddig elsősorban az elmaradott térségeknek a „szintre hozását”, többiekhez csatlakoztatását jelentette. A fogalom napjainkra új versenyhelyeztetet, egy régió megmérettetésének lehetőségét is jelenti.

A megváltozott gazdasági, társadalmi rendhez illeszkedő területfejlesztés most alakul ki Magyarországon. A túlcentralizált vállalati struktúra fölbomlott, robbanásszerűen megnőtt a kisvállalkozások száma, a gazdasági társaságok döntő többsége 300 főnél kevesebbet foglalkoztat. Ezzel együtt keressük azt a hazai területi egységet, mely az Európai Unió regionális politikája számára is elfogadható.

Kettős arcát mutatja ma a területfejlesztés. Egyrészt elkerülhetetlen a kormányzati szerepvállalás, ugyanakkor csökkenti kell a közvetlen beavatkozást, hogy a régió, a megye és a kistérségek fejlődésében érvényesülhessen az ott élők akarata és szervezőkészsége is. Most jött el az igazi területfejlesztés időszaka! A területi öngazgatásra épülő, a helyi források és fejlesztések összehangolását célzó tevékenységnek most van valós esélye. Minden polgár a saját aktivitásával is hozzájárulhat a települések és a környező területek harmonikus fejlődéséhez, hiszen semmilyen állami jószándék vagy politikai akarat sem képes helyettesíteni a helyi kezdeményezéseket. A legújabb folyamatok azt jelzik, hogy azoknak a térségeknek a fejlődése gyorsult föl leginkább, ahol a helyi igényekhez és feltételekhez legjobban alkalmazkodó gazdaságfejlesztésre volt mód.

Formálódik a dél-alföldi régió is, melynek funkcióját tisztázni napjaink feladata. Probléma, hogy nem alakult ki átfogó kép a térségről. Pedig fontos, hogy önmaga számára is megfogalmazza pontos értékeit, ez alapján válik vonzóvá és eladhatóvá az ország és Európa számára. Az önkép kialakulásához, a partnerek egymásra találásához járulhat hozzá a Térségfejlesztés és regionalizmus a Dél-Alföldön című konferencia. Hasznos tanácskozást és építkezést kíván a fórum szervezője, a Szegedi Régiónkért Területfejlesztési és Környezetvédelmi Közalapítvány elnöke:

Bartha László

Területfejlesztés és közigazgatás

A polgári kormány épít elődei eredményeire és okul hibáiból – idézte a Fidesz programját Balsai István, a Miniszterelnöki Hivatal államtitkára. A szegedi konferencián a regionalizáció állomásait mutatta be, a megye jövőképét vázolta föl.

A kormányprogramban a területfejlesztés fő szempontja: az EU-hoz való kapcsolódás. A csatlakozás feltétele, hogy olyan régiók alakuljanak ki, melyek megfelelnek az EU és a magyar Parlament elvárásainak is. Ehhez az alapot a területfejlesztésről és rendezésről szóló törvény, valamint az országos területfejlesztési koncepció alapozta meg, mely parlamentari határozattal hozta létre a tervezési, fejlesztési, statisztikai régiókat. E régiók között az egyik a dél-alföldi, melynek központjaként Szegedet határozta meg az MH államtitkára is. De azt is elmondta: szerencsésnek tartja azt az európai gyakorlatot, mikor rotációs alapon más-más városba helyeződik a régió központja, mert így könnyebben elkerülhető a minisztériumok leképezése.

A regionalizáció felülről vezérelt folyamat, a Parlament és a kormány által meghatározott, mind a hét magyarországi régió a NUTS II. követelményeinek megfelelő területet ölel föl. Ezzel párhuzamosan az alulról építkező, az önkormányzatok társulásaira (a kistérségre, más néven a járársra vagy városmegyére) alapozó együttműködést is erősíti a kormány. Elkezdődött a nemzeti fejlesztési munka, e program lesz az alapja az EU-ból érkező támogatásoknak.

A tervezési, fejlesztési és statisztikai régiókat lassabban

követheti a regionális igazgatási struktúra, mert módosítani kell az alkotmányt, az önkormányzati és választójogi törvényt, s ehhez konszenzus szükséges a parlamenti pártok között.

A megyei önkormányzatok tevékenységének felszámolását nem tervezi a kormány. Ellenben nagyobb aktivitást és a „vármegyei érdekek” háttérbe szorítását reméli. A kistérségi igazgatást és a települések együttműködését úgy szeretné megerősíteni, hogy kezdeményezői legyenek egy nagyobb léptékű, természetes határokkal körülvett, közigazgatási régió kialakításának, melyet 2008 táján választott testület legitimizál, s ad számára politikai ellenőrzést és irányvonalat. Addig az igazgatásban Balsai a központi struktúrák korszerűsítését, a dekoncentrált szervek munkájának összehangolását, az informatika fejlesztését és a jegyzőkönyv felkészítését tartja fontos feladatnak.

A másik, a települési szinten várható, hogy az együttműködésben az azonos jogokkal, de eltérő képességekkel rendelkező önkormányzatok közül – a nagyvárosok mellett – a hangsúly a kis- és középvárosok megerősítésére helyeződik. Az előtűnik álló négy évben meg kell tenni az előkészületeket ahhoz, hogy csatlakozhassunk a régiók Európájához. Közben – Balsai szerint – ki kell alakulnia 150 kistérségnek.

A polgári kormány programjának fontos eleme a közigazgatás-fejlesztés, melynek keretében partneri kapcsolatot kíván kialakítani az önkormányzatokkal. Nem a politikai hovatartozás, hanem a partneri kapcsolatok felismerése, a jó információ és program differenciál.

• Az uniós csomag és Magyarország Start: 2001-ben?

Magyarországnak már 2001. január elsejéig minden téren alkalmazkodnia kell az Európai Unió elvárásaihoz, azaz eddig az időpontig illik harmonizálnia az Unió alaptörvényekkel, már ha 2002. január elsején teljes jogú tagja kíván lenni az EU-nak.

● Milyennek találja Magyarországot jelenlegi integrációs felkészültségét? – kérdeztük Michael Lake-t, az Európai Unió Bizottságának magyarországi delegációvezetőjét a hódmezővásárhelyi Európa-napon.

– Addig nem tudok mit mondani, míg meg nem érkezik a delegáció első éves jelentése az Európai Unió minisztereinek tanácsához. Ez jó alapul szolgál majd annak az eldöntésére, hogy hol is áll Magyarország integrációja. Ez az éves jelentés – amely a tavaly benyújtott szándéknyilatkozatot követi – azonban önmagában még nem lesz alapja a csatlakozásnak. Az első pillanattól kezdve képesnek kell lennie az országnak az EU előírások életbe léptetésére.

● Mi lenne az a legfontosabb teendő, melyet még a csatlakozás előtt mindenféleképpen teljesítenie kellene Magyarországnak?

– Nincsenek egyedileg kiemelt, fontos szempontok, maga a csomag a lényeges. Ebben sok olyan elem található, amelyeknek meg kell felelnie az önk országának. Ilyen például a külkereskedelem, a vállalati, a környezetvédelmi törvény, a versenyztetés, a szállítás, a mezőgazdaság és a telekommunikáció szabályozása. Ezek közül néhány – mint például

Michael Lake: Már 2001. január elsejéig kell teljesítenie Magyarországnak az EU előírásait, ha 2002-től tag akar lenni, hiszen egy év kell majd a tagországok parlamentjeinek a belépés ratifikálására. (Fotó: Tésik Attila)

a környezetvédelem – nem könnyen teljesíthető, ezért ezen elemekre több idő áll majd a társulni kívánó országok rendelkezésére. A leglényegesebb az integráció során, hogy az uniós csomag egészét teljesítsék az országok. Ha Magyarország 2002. január elsejével kíván csatlakozni az Európai Unióhoz, akkor az csupán a saját döntése, az EU ebbe nem szólhat bele.

● Teljesíthetőnek látja-e

Magyarország 2002. január elseji csatlakozási szándékát?

– Az Európai Unió nem kíván beleszólni a társulni szándékozó országok „menetrendjébe”, de ha úgy nézzük, Magyarországnak rendkívül kevés idő alatt nagyon sok feladatot kell elvégeznie. Ugyanis ezeket már a csatlakozási dátumnál egy évvel korábban kell teljesíteni, mivel az utolsó év ahhoz szükséges, hogy jóváhagyják

az uniós országainak parlamentjei Magyarország integrációját. Így tulajdonképpen 2001. január elseje az, amiről a magyarok beszélnek, hiszen eddig az időpontig kell életbe léptetnie az országnak a megfelelő alaptörvényeket – feltéve, ha Magyarország az első naptól nem másod-, hanem meghatározó és egyenrangú partnerként akar részt venni az Európai Unió munkájában.

Korom András

Mire való a kistérség?

Városmegye – Bibónál. Város és vidék – Erdénél. Ma: kistérség. Bibó István és Erdi Ferenc közl fel évszázados gondolatok keltek életre a kilencvenes évek elején a kistérségek születésével. Az e formájú területfejlesztési egységeknek csöpögtetett fejlesztési források hozták létre a több település különböző típusú összefogásainak keretét adó kistérséget.

A Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesülete vezetője, Nógrádi Zoltán, Mórhalom polgármestere a kistérségek jelenét és perspektíváját vázolta föl a Térségfejlesztés és regionalizmus a Dél-Alföldön című konferencián.

Mi a kapcsolat a kistérségi együttműködés és az EU-csatlakozás között?

Az alapelvekkel az Európai Unión belül külön testület, a Regionális és Területfejlesztési Bizottság foglalkozik. Ezeket megismerni érdeklünk, ugyanis hazánk EU-csatlakozása után a fejlesztési források célterülete, alanya és tárgya a települési önkormányzatok és azok társulásai lesznek – hangsúlyozta előadásában Nógrádi Zoltán. Bizonyos, hogy területfejlesztési politika ad hoc jelleggel nem születhet, koordi-

nálni szükséges a falu és a városfejlesztést. E programban szerepet kell kapnia az adott településnek, kisvárosnak mint térségi központnak, de a körülötte elhelyezkedő községeknek is. Fontos a fejlesztési program komplexitása, hogy képes legyen áthidalni a tervezéskor és feladat meghatározásakor a pillanatnyilag nagyon merev ágazati politikát, mert ez biztosíthatja hatékonyságát – összegezte tapasztalatait Nógrádi. A kistérségeknek is meg kell lenniük a területfejlesztés legfontosabb szabályainak, azaz a szubsidiaritás, a decentralizáció, a programozás, a partnerség elvének. Tudomásul kell venni – hangsúlyozta az előadó –, hogy minél kisebb egy területfejlesztési egység, annál hamarabb elérheti teljesítő képessége határait. Minél kisebb egy település, annál hamarabb kimerülnek belső erőforrásai. Ezért kell a településnek fejlesztési céljait integrálni egy magasabb szervezeti egységbe, s így tovább, míg föl nem épül az országos területfejlesztési program.

Milyen kistérségi eszköztár segítheti ezeket az alapelveket az érvényesülését?

A kistérség mint a régió alapegysége a legpolgárközelibb egység, amelyben megvalósítható a széleskörű érdekegyeztetés, így a polgárok beleszólhatnak a dönté-

sekbe. Az eszközök között elsőként a régió minden szintjén érvényesíthető lobbyzást említette Nógrádi Zoltán, mert álláspontja szerint települési érdeket kistérségi célok támogatásával is lehet szolgálni. A térségi ipari park, szövetkezeti vagy turisztikai fejlesztési program elképzelhetetlen az ágazatközi koordináció megoldása nélkül – mondta. Lényeges probléma, hogy a magyarországi területfejlesztés szakemberhiánnyal küzd. Fontos eszköz a kistérségi erőforrásrendszer, mely kalkulál az elfekvő szellemi és egyéb tőkével, megpróbálja ezeket integrálni. Ide sorolható a kistérségi monitoring rendszer kiépítése, hiszen a közpénz a legdrágább fejlesztési eszköz.

Mit jelent ma a közép-szint?

Ez a szint: a régió – állította Nógrádi. A kistérségi egyeztetési mechanizmusok segíthetik a régió építését, a régió intézményrendszerének szervezését. Mert a régió belüli egységek – a települések, a kistérségek, a nagyvárosok, a középszent – félnek egymástól. A település attól tart, hogy létrejön egy közép-szint, mely forrásokat oszt el, így a település kiszolgáltatottá válik. A kistérség pedig attól, hogy a megye bevonja-e a különböző feladatokat ellátásába. A megye is fél, mert

kétséges, hogy a régió mennyire csökkenti az eddigi középszint hatáskörét. Ez az általános félelem egyeztetéssel, párbeszéddel és munkamegosztással oldható föl – hangsúlyozta előadásában Nógrádi.

Mi Szeged funkciója?

Kistérségi központ is Szeged, de e térség szervezésére, az itteni folyamatok irányítására mint nagyrégiós erő – Nógrádi szerint – nem alkalmas. Szegeden olyan intézményeket kell kialakítani, amelyeknek európai és régiós funkciója is jól körvonalazható. Nem működik hosszútávra, hogy a kistérségek Szeged rovására politizáljanak. Szeged számára önmagában is programszerű feladat, hogy kialakítsa a párbeszédet a nagyváros és a környező kistérségek között. De olyan generális programokat is föl kell vállalnia mint például a régiómarketing. Továbbá olyan problémák megoldását, mellyel egy kistérség önmagában nem tud megbirkózni – az egészségügy, a szociálpolitika, az oktatás és a kultúra, az infrastruktúra és a gazdaságfejlesztés területén. Nógrádi Zoltán felfogásában Szeged két legfontosabb funkciója: a régió belüli a koordináció és párbeszéd fenntartása és ösztönzése.

Lejegyezte:

Újszászi Ilona

Nemzetközi tender a búzára

● Munkatársunktól

A gabonavásárlás is témája volt a Magyar Agrárkamara (MAK) közgyűlésének. Mérszáros Gyula főtítár szerint az államnak első lépésként az eddig betárolt búzára nemzetközi tendert kellene kiírni.

A szakminiszter intézkedései csak átmenetileg oldottak a feszültségen, de a búzavásárlás még egyáltalán nem zárult le – vélte a MAK elnöke, Csikai Miklós. Az országnak mintegy kétmillió tonna feleslege van kalászos gabonából. A piaci feszültségek orvoslására szánt 9-10 milliárd forint hosszú távra nem jelent megoldást.

Könnyítene a helyzetet, ha a kereskedőket érdekeltébbé lehetne tenni a búza exportjában. A közelmúltban pedig olyan cégekre kellett volna bízni a búza kivitelét, amelyeknek már komoly tapasztalatuk van a gabonaexportban. Elsőként azonban 200 ezer tonna búzára, majd a későbbiekben a többire is nemzetközi tendert írhatnának ki.

Magyarország az EU-csatlakozás küszöbén áll, ezért fontos, hogy hazánk minél előbb megfeleljen az uniós előírásoknak. Ez abból a szempontból is üdvös lenne, hogy a magyar mezőgazdaság az ország felvétele után azonnal megkapná azt a teljes támogatást, ami a tagsággal jár. Ez az összeg pedig évente legalább 200 milliárd forintba rúgna.

Brüsszeli munkahelyek

● Munkatársunktól

Az Európai Unió jövő évi foglalkoztatáspolitikájának középpontjában az adó- és járulérendszer reformja, a hosszú távú tanulás folyamatainak bővítése, valamint a fogyatékos vagy hátrányos helyzetű csoportok munkához jutásának javítása áll.

A héten hagyta jóvá a brüsszeli bizottság az 1999-es iránymutatásokat, valamint méltatta a foglalkoztatásban a tavaly novemberi rendkívüli EU-csúcsalkozó óta elért eredményeket, különösen azt, hogy a munkahelyek gyarapítását szolgáló politika minden egyes tagországban módszeresebb, átláthatóbb lett. Az EU jó úton halad afelé, hogy látványosan csökkentse a munkanélküliség számát. Ebben fontos állomást jelent a januártól újtúra induló gazdasági és pénzügyi unió, amely összefogja a tagállamok együttműködését.

A foglalkoztatáspolitikai fő pillérei továbbra is a vállalkozókészség, az alkalmazkodóképesség és a különféle társadalmi rétegek esélyegyenlőségének megteremtése. Jövőre az adórendszer elősegíti a munkahelyteremtést, valamint létrejönnek a folyamatos tanulás lehetőségei, különösen a távoktatás és az információs technológiák területén. Ezenkívül megpróbálják elérni, hogy az etnikai kisebbséghez tartozók, a fogyatékosok ne kerüljenek hátrányba az elhelyezkedésnél.